

РОДИНАТА В ПОЕЗИЯТА НА НИКОЛА ВАПЦАРОВ

Поетичният свят на Н.Вапцаров е изкладчително противоречив и многообразен ,динамичен и променящ се.Противоречиво и разностранно е и отношението му към Родината ,което се определя от същността на историческата реалност ,в която той живее и твори.Образът на Родината е осмислен като сложно единство м/у красотата на родните пейзажи ,спомена за историческото битие на народа и социалните конфликти на епохата.Чувството му към Родината намира израз в сложна и противоречива гама от полюсни изживявания ,варираща от привързаността ,възхищението и очарованието до болката ,вътрешното дистанциране и отчуждението.Цикълът “Песни за родината” е доказателство за сложните и противоречиви чувства на човека и поета Вапцаров при контактите му с родината.

Дълбока същностна черта на творчеството на Ваштаров е способността му да разглежда и осмисля проблемите и образите многоаспектно.Това е израз на вътрешния му афинитет към диалогическо съизмерване на нещата ,към осмислянето им в тяхната реална ситуираност.В такъв смисъл нееднозначен е и неговият поглед към Родината.

Изцяло в природата на човека е възприемането на Родината като въплъщение на представата за родния край.Образът на Родината творецът свързва с милия спомен за своето родно мято.Тази своя представа Вапцаров изразява в опоетизирани и митологизирани образи от своето минало:Елтепе ,Пирин ,Егея ,Охрид.Непосредствеността и предметната конкретност на пейзажите в стихотворения като "Родина" , "Земя" , "Песен" и др. носят силните й дълбоки емоционални преживявания на поета към неговата Родина: обич ,привързаност ,нежност ,топлина ,спомен за нещо красиво и безвъзвратно изгубено:

"А бяха години

когато невинно

люляха ме празни мечти.

Животът бе ведър

и лесен,

животът бе щедър

и песен бе ти."

/"Родина"/

.....

"Спомням си само,

И ето нахлува кръвта

във сърцето, което

топи се от някаква нежност...."

/"Земя"/

В цикъла "Песни за родината", поетът търси националното съзнание - човек не може да съществува извън времето и пространството, извън родните си корени. Образът на Пирин е символ на изконното българско начало. В стиховете на поета откриваме синовната му обич към Родината. Героят е привързан към своя народ и родина. Израстнал сред гордите висоти на Пирин, чиито "мури Илинденски приказки пеят", за Вапцаров, Родината е красота и очарованието на родната природа. Тя поражда чувство на ведрината, душевна бодрост и широта - "лъчите щуртят", "гърмят водопади от слънце". Обаянието на Родината ражда в сърцето на поета и възторженото чувство, което го кара да възкликне: "Моя страна! Моя прекрасна страна!". Родината присъства с емблематичните си значения - Пирин, мурите... За поета, тя не е само красив пейзаж, а история, народ. Патриотичните чувства, които вълнуват Вапцаров, се породат от славното минало на народа му, коренят се в неговата будна история. Поетът се прекланя пред подвига на нейните герои.

Образът на Родината е неизменно свързан с образа на майката, със спомена за родния дом и топлината на майчината ласка. Майката е онзи емоционален център в живота на всеки човек, който определя неговата същност и светоотношение. Съкровеният образ на майката, скрит в сърцето на поета, е част от възприятията му за Родината. Многоизмеримостта на образа ѝ е символ на иманентната устременост на поета към нейното опознаване и преосмислянето и като ценност /"Песен", "Имам си родина"/.

Образът на Родината в този цикъл от стихотворения е и изражение на историческият спомен за борбеността на народа, на традициите на хайдушката етика и психология. Вапцаровата тема за хайдутите придобива очертания на семейна и родова тема. Поетическото и осмисляне е в духа на Яворовата традиция. /"Хайдушки песни"/. Със стихотворението "Хайушка", Вапцаров утвърждава основния принцип на хайдушката етика и психика - безкористно и стоическо понасяне на негодите, лишенията, всеотдайност, гордия и самопожертвователен дух, съзнанието за чест и достойнство, чувството за дълг към род и родина.

Родината, като образ и смисъл, Вапцаров търси във взаимовръзката минало-настояще, както в сблъсъка помежду им, така и в тяхната приемственост. В стихотворението "Песен" е разкрита приемствеността м/у поколенията. Земята и природата са именно тази материална изява на духовната им връзка. Символ са на запазената родова памет и историческа приемственост. Материализирането на образа на Родината в обикновени и познати форми /"тревите", "листата", "земята"/ са израз на постигнатото единство м/у света на мъртвите и живите, за съхранената борбеност на народния дух. Тези измерения на родната природа носят историческото и духовно послание от предците към наследниците: "...на бащите кървите измити ...майките ни где лежат в земята".

Образът на Родината в българската литература е вековно свързан с образа на народа ,с драматичната му съдба.При Вапцаров в образа на Родината намират израз социалните и политическите противоречия на времето ,които са резултат от историческата реалност ,от съзнанието на твореца за противопоставянето м/у социалните слоеве /"Родина"/. Единият от образите ѝ ,свързваме с онази родина ,разкъсвана от социални противоречия ,в която борбата за хляб е неимоверно жестока.Социалните конфликти разкриват отчуждението м/у хората ,а то води и до отчуждение от самата земя.Отрицанието е изразено с повторението на "тази земя" и "над мойта земя" -словосъчетания с противоположен за автора смисъл.Образът на другата ,въображаемата родина обединява хората ,поражда революционния идеал.Родината като блян ,мечта ,идеал ,утвърждава вярата на лирическия герой в живота.Тя е призвана да дава сили за живота ,упование ,а не да отнема усещането за прекрасното /родната природа/.

Противоречивото отношение на лирическия герой към Родината е плод на синовната му обич и признателност ,на преклонението му пред красотата ѝ и величието на нейното историческо битие и същевременно израз на отчуждението му ,на вътрешно дистанциране от "земята".Това отчуждение ,разколебаването на представите му за родината като монолитно цяло ,мотивът за "разколебаването" и "разполовяването" ѝ е естествен резултат от историческата действителност ,естествена реакция на един признателен и извисен човек.Ето защо поетична изява на това отношение е стихотворешето "Родина".Творбата носи Вапцаровата представа за нея като въплъщение на мъчителната съдба на народа ,на нерадостния и несправедлив живот на неговите съвременници.

Отчуждението му е последща от разбиването на поетовите мечти и очаквания ,резултат от болезнения конфликт със социалната действителност.То е израз на прозрението му за ненужната и неоправдана жертвеност ,безмислието на многото жертви в новото време.Социалната разпокъсаност нарушава хармонията м/у живота и песента.А нарушената хармония поражда отчуждението ,мрачните мисли.Тя отново и отново опустошава човешката душа ,която остава сляпа за красотата на родната природа/"Имам си родина"/.Противоречието м/у героичното минало на народа и робското му настояще определя и двуплановото изграждане на образа ѝ.

Озлоблението и гневът на поета са плод от съзнанието му за историческата изостаналост на родината , изява на дълбоката му привързаност и съпричастност към тежката народна съдба:

"А моят народ

работи,

умира,

както в дълбоката

бронзова ера".

Съкровеното признание във финала "Аз пак те обичам" носи непреходността на неговите чувства. Това значи да я обича въпреки това ,въпреки сегашната действителност и тежба. Доказателство е за неразривната му връзка с отечеството ,за синовна привързаност и обич.

Мотивът за отчуждението в стихотворението "Земя" отново е разкрит като плод на социално-политическите закономерности. В творбата поетът разкрива своето единение с хората ,но и отчуждение от действителността ,от земята. Тя носи неговият порив към волност и простори ,към красотата и прелестта на родния край и съзнанието за трагичната си отделимост от него. Любовта към родния край е резултат и от спомена му за гордата и трудна любов ,от естествената му емоционална привързаноот към нея.

Патриотизмът на Вапцаров не е песимистичното отричане от Родината ,а израз на новото светоусещане на бореца. Патриотизмът е зов за решителна борба с/у тези ,които превръщат родната земя в нещо чуждо и далечно. Воден от любовта към Родината и народа ,личността определя мястото си в една борба ,"която днес клоочи"/"Огняроинтелигентска"/ ,Така Вапцаров създава обобщения образ на родината ,разкрива я като универсално понятие и непрекъснато я свързва с хората -тяхното битие ,вярата им и борбата.

Образът на Родината в творчеството на Никола Вапцаров е събирателен образ на цялостното му отношение към народ и Родина. Само по себе си това отношение е противоречиво, но противоречив е и човешкият живот. Вечни и непреходни остават само възвишените човешки пориви и чувства, каквото е чувството на твореца към неговата родина. Непреходна остава синовната обич и признателност на всеки човек, който я обича "въпреки това".